

*До Дня вшанування Героїв Крут
виховна година у 4 класі на тему:
«Бій під Крутами 105 років тому.
Як юнаки захищали Київ»*

Підготувала вчитель початкових класів:

Оксана Шаповалова

МЕТА: розширити знання учнів про трагічні події січня 1918 року під Крутами; на прикладі подвигу однолітків формувати й розвинути мотивацію, спрямовану на підготовку до захисту Вітчизни; зміцнити патріотичні почуття учнів, формувати їхню історичну пам'ять, вселити дух лицарства, гідність і самоповагу, будити прагнення до самореалізації у добрих справах.; виховувати повагу до історичного минулого українського народу, борців за незалежність України.

Хід заходу

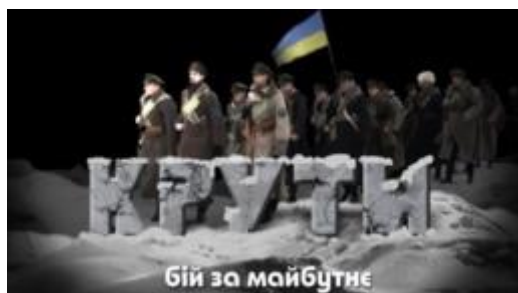
*“Хто не знає свого минулого,
не вартий майбутнього”.*

Сто один рік тому, 29 січня 1918 року, відбувся бій під Крутами. Тоді близько 400 курсантів і студентів стримали наступ на Київ майже чотиритисячної армії більшовиків.

Бій під Крутами відбувся на залізничній станції «Крути» в сучасній Чернігівській області, за 130 кілометрів від Києва. Тривав він понад п'ять годин.

Загін із курсантів, студентів та гімназистів зійшовся у нерівному бою з багатотисячною армією Михайла Муравйова. 27 юнаків потрапили після бою в полон до більшовиків та були страчені.

Затримка просування армії Муравйова дала можливість укласти Берестейський мирний договір, що означав міжнародне визнання української незалежності.

Бій під Крутами: солдати проголосили нейтралітет, а молодь стала на захист Батьківщини

Знаємо, що він тривав 6 годин.

Знаємо що співвідношення сил українських та більшовицьких вояків було приблизно один до десяти (4800 червоногвардійцям протистояли 520 вояків армії УНР та юнаків військової школи).

Знаємо співвідношення втрат – приблизно 1 до 3 на користь українців.

На жаль, досі не знаємо ще імен усіх учасників бою, і навіть з усіх загиблих поіменно знаємо лише двадцятьох вояків.

Але найважливіше – ми не знаємо, чим був цей бій в українській історії. Дехто називає його трагедією – адже загинуло близько сотні захисників України, більшість молоді люди, серед них студенти. Дехто навіть говорить про поразку, бо не вдалося остаточно зупинити більшовицький наступ.

Але даючи оцінку цього бою, ми повинні розуміти, що це був бій не за станцію Крути. І навіть не за Київ 1918 року. Це був бій за Україну, за її майбутнє. Лише в такому контексті ми можемо по справжньому зрозуміти значення того, що сталося в січні 1918-го під Крутами.

Героїчна боротьба українських вояків на чотири дні зупинила більшовицький наступ. І це були не звичайних чотири дні, а переломні для української історії. Українські політики використали їх для міжнародного визнання проголошеної 22 січня незалежної держави, яке сталося за результатом підписання Брестського миру.

Відстояти незалежність у ці буремні дні не вдалося, але завзята боротьба українців тривала після цього ще кілька років. Прикладом, який найбільше надихав тодішніх вояків, був героїзм учасників бою під Крутами. Вони стали легендою і для наступних поколінь борців за незалежність в 1940-1950-ті, 1960-1980-ті роки.

Вони є прикладом для сучасних воїнів – тому що були такими ж завзятими тоді, у 1918-му, як ті, кого ми назвали кіборгами, в 2014-2015. Вони, герої Крут, були першими "кіборгами" у нашій історії.

Ми кажемо, що Крути – це бій за майбутнє, майбутнє України. І цей бій триває. Тепер від нас залежить його результат. В наших руках шанс на остаточну перемогу, яку Україна чекає з 1918 року. Для цього нам потрібна єдність та

рішучість, яких забракло тоді у Києві, та героїзм і жертвність, яку проявили ті, хто прибув на станцію Крути 101 рік тому.

Чому ж молоду державу захищали необстріляні студенти-добровольці, а не військо? Як відбувався нерівний бій? І чи є докази порушення більшовиками Женевської конвенції щодо поводження з полоненими? Відповіді на ці запитання – читайте в мемуарах учасників боїв під Крутами.

«Події 29 січня 1918 року назавжди вкарбувалися в пам'ять поколінь українців. Адже під Крутами творилася історія молодої, як і бійці-крутяни, держави. Держави, яка ціною неймовірних зусиль та трагічних втрат заявила про своє право бути вільною від ярма імперії. Станція «Крути» – тільки одна із численних битв в одвічному «хрестовому поході» Росії проти України, однак відважні патріоти, які захищали Україну під Крутами – справжні Герої, завдяки яким така постала наша незалежність. Як і сучасні Герої, які на своїх плечах міцно тримають нашу незалежність, захищають свою Батьківщину від зазіхань зухвалої агресора. Вони боролися, щоб ми перемогли».

Щороку 29 січня в Україні відзначають День вшанування пам'яті Героїв Крут. Відповідний указ президента був підписаний 15 січня 2007 року.

У 2018 році урочистості до 100-річчя бою під Крутами відбулися на території Меморіалу пам'яті Героїв Крут біля села Пам'ятне в Борзнянському районі Чернігівської області. Тоді ліцеїсти Київського військового ліцею імені Івана Богуна та Військового інституту телекомунікації та інформатизації символічно подолали шлях Героїв Крут.

Аналіз усіх слабких місць традиційної версії та чим загрожує її тиражування у сучасній Україні.

1. Кількість учасників бою і загиблих. «Традиційна» версія повідомляє нам, що «більшовицьким ордам» протистояли всього 300 студентів і майже всі з них або загинули в бою, або потрапили у полон і були там закатовані. Насправді, тільки студентів було 600 осіб (4 сотні розрахунком по 150 осіб на сотню). Крім них, участь у бою брали артилерійська батарея сотника Лощенка, група офіцерів з раніше сформованого штабу та частини «Вільного козацтва» - за найскромнішими підрахунками, з українського боку було щонайменше 800 учасників бою. Студентів, за свідченнями командира бою Аверкія Гончаренка прислали, як допоміжну частину. Точна кількість загиблих не відома досі – А. Гончаренко у спогадах говорить про 250, сучасні оцінки - 70-100 осіб. При цьому більшовиків загинуло щонайменше 300.

2. «Безборонні діти» - одна з улюблених тез «традиційної версії», яка акцентує на молодому віці учасників та нестачі набоїв. Поетичним висловленням цієї тези стала поезія Олекси Стефановича «Крути»: «Дайте набоїв!... Набоїв - нема. В полі далеко набої...». Насправді у бою під Крутами брала участь мінімум одна артилерійська батарея під командуванням сотника Лошенка, а, за деякими свідченнями, ще й батарея під командуванням Алмазова. Самі крутянці виїхали на позицію зі стрілецькою зброєю і запасом амуніції.

3. Крутянці, як єдина оборона Києва. Наприкінці січня 1918 року у Києві та на найближчих підступах до столиці перебували Республіканський полк під командуванням Петра Болбочана, Синьожупанна та Сірожупанна дивізії, Січові Стрільці, 30 січня до Києва добрався полк ім. Костя Гордієнка під командуванням полковника (пізніше – генерала) Всеволода Петріва. Спільною проблемою для них всіх була нескоординованість командування. А також те, що керівництво УНР справді перебувало під впливом соціалістичної візії, яка передбачала зокрема розпуск армії, як «непотрібної в майбутньому» - через таку позицію військові командири були змушені давати собі раду самі. Усі вище згадані частини не були вислані у напрямку Крут тому, що у цей самий час в Києві тривав заколот пробільшовицьки налаштованих робітників заводу «Арсенал» - переважно росіян за походженням. Поки крутянці – і не тільки вони – стримували зовнішнього ворога на підступах до столиці, решта військ боролися з ворогом на власних, не менш важливих, позиціях.

4. Безнадійний відступ. «Традиційна» версія зображує відступ крутянців, як логічне завершення наперед безнадійного героїзму. Насправді, відступ крутянців не був просто залишенням поля бою: відступаючи, крутянці зруйнували – принаймні, серйозно пошкодили, частину залізничного полотна і цим затримали більшовицький наступ. Більшовики були змушені витратити час на ремонт колії, яка, зусиллями Студентського куреня, стала на якийсь час непридатною для використання. Отже, бронепотяги більшовиків, які на той час були їхньою головною зброєю,

коли йшлося про контроль над залізничними комунікаціями, перетворювалися на тягар.

5. «Фермопіли» Стало звиклим порівнювати крутянців з загоном трьохсот спартанців у Фермопільській ущелині в контексті героїчної загибелі проти значно чисельнішої армії з почуття морального обов'язку. З точки зору реальної картини того, що відбулося у Фермопілах, таке порівняння є абсолютно некоректним. Справа в тому, що у Спарті існував закон, згідно з яким воїнів, що відступили з поля бою – навіть якщо відступ був обґрунтований – вбивали, як боягузів. Тому для «справжніх» спартанців вибір стояв не між героїською загибеллю і прагматичним вибором життя, а між героїською загибеллю від рук чужинців і ганебною смертю за безпідставним звинуваченням від рук «своїх». Саме до цього моменту апелює епітафія пам'яті трьохсот спартанців: «Подорожній, коли ти прийдеш в Лакедемон, повідай, що ми не відступили від закону, готові померти». Справжніми героями Фермопіл були тисяча воїнів з Платеї, які обороняли перевал разом зі спартанцями Леоніда. Їх не зобов'язував закон «про боягузтво», але вони вибрали смерть разом зі спартанцями.

6. Брак контексту. Традиційна версія переважно не враховує контексту, у якому діяли крутянці. Як зазначено вище, під час Крутянського бою у самому Києві тривали запеклі бої – уже це не дає можливості всерйоз говорити про «одних у полі» студентів. Крім того, своєю диверсією на залізничній колії крутянці затримали більшовицькі війська на кілька днів – Київ більшовики змогли взяти тільки 5 лютого 1918 року. За цей час із Києва були евакуйовані центральні органи влади, документи, цінності, відбувся організований відступ військ – тобто було зроблено все можливе, щоб швидко повернути втрачені позиції. Сам відступ не був надто глибоким – штаб військ УНР розташувався у с. Гнатівка під Києвом. Найголовніше – ця затримка дала можливість завершити переговори з кайзерівською Німеччиною про підписання мирного договору, що означало міжнародне визнання Української держави і автоматично робило більшовиків окупантами території суверенної держави.

Якщо підсумувати реальні факти і цифри, то отримуємо принципово інакшу картину, ніж пропонує широкому загалу «традиційна» візія. Крутянці із самовідданих і безпомічних жертв ситуації й неготовності до подій уряду перетворюються на людей, завдяки яким вдалося досягнути стратегічні цілі – не тільки у військовому сенсі, а й у сфері міжнародної політики та символічності боротьби. У цьому відношенні їх варто порівнювати не зі спартанцями у Фермопілах, а з «кіборгами» Донецького аеропорту: і ті, і ті за рахунок власної мужності, самопожертви, відчуття відповідальності за державність зуміли протистояти значно більшій кількості ворогів і – в результаті – стали тією невеликою силою, яка остаточно схилила шальку терезів на бік українців.